

Sygn. akt X GC 118/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach, X Wydział Gospodarczy

w następującym składzie

Przewodniczący SSO Katarzyna Żymełka

Protokolant Grzegorz Kaczmarczyk

po rozpoznaniu w dniu 18 czerwca 2014 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa J. M.

przeciwko (...) im. dr A. P. w W.

o zapłatę

1 zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 120.520,55 (sto dwadzieścia tysięcy pięćset dwadzieścia 55/100) zł z ustawowymi odsetkami od kwot:

a 2.240,04 (dwa tysiące dwieście czterdzieści 04/100) zł od 3 marca 2013 r.,

b 23.000 zł (dwadzieścia trzy tysiące) od 7 kwietnia 2013 r.,

c 95.280,51 (dziewięćdziesiąt pięć tysięcy dwieście osiemdziesiąt 51/100) zł od 30 lipca 2013 r.;

1 zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.433,08 (jeden tysiąc czterysta trzydzieści trzy 08/100) zł;

2 oddała powództwo w pozostałym zakresie;

3 zasądza od pozwanego+ na rzecz powoda kwotę 8.413,85 (osiem tysięcy czterysta trzynaście 85/100) zł tytułem kosztów procesu.

/-/ Katarzyna Żymełka

Sygn. akt X GC 118/14

UZASADNIENIE

Powód J. M. w pozwie skierowanym przeciwko (...) im. dr A. P. w W. wniósł o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym i orzeczenie nim, że pozwany ma zapłacić na jego rzecz kwotę 145.205,47 zł z ustawowymi odsetkami według zestawienia zawartego w pozwie oraz koszty postępowania sądowego.

Na uzasadnienie powód podał, że dochodzona należność stanowi wynagrodzenia za wykonane prace na rzecz pozwanego. Pozwany był wzywany do dobrowolnego spełnienia świadczenia.

Uznając za spełnione przesłanki z art. 498 k.p.c. Sąd w dniu 11 lutego 2014 r. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym i orzekł nim, że pozwany ma zapłacić powodowi kwotę 145.205,47 zł z ustawowymi odsetkami według zestawienia zawartego w pozwie i kwotę 5.433 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Od nakazu pozwany złożył sprzeciw, wnosząc o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów procesu.

Na uzasadnienie pozwany podał, że obciążył powoda karami umownymi za nieterminowe wykonanie prac. Wskazał, że oświadczenie o potrąceniu wierzytelności z tytułu kar umownych z wynagrodzeniem powoda za wykonane prace złożył w dniu 31 lipca 2013 r. Pozwany podniósł zarzut nieistnienia wierzytelności dochodzonej pozwem wobec jej umorzenia z wierzytelnością pozwanego..

W odpowiedzi powód podał, że strony przedłużyły termin wykonania robót do 30 kwietnia 2013 r. Zarzucił, że pozwany nie dokonał odbioru prac w terminie 3 dni od ich zgłoszenia do odbioru. Wskazał, że opóźnienie w wykonaniu prac nastąpiło nie tylko z winy powoda. Pozwany zlecił powodowi prace dodatkowe. Szpital nie został zamknięty na czas remontu. Powód wniósł o markowanie kar umownych.

Sąd ustalił, co następuje:

Pomiędzy Wojewódzkim Szpitalem (...) im. dr A. P. w W. i J. M. zostały zawarte dwie umowy dotyczące wykonania modernizacji wraz z przebudową niektórych pomieszczeń Wojewódzkiego Szpitala (...) im. dr A. P.. Umowa nr (...) obejmowała realizację robót w I etapie, a umowa nr (...) obejmowała II etap robót.

Ponadto strony zawarły dwie umowy, na podstawie których powód zobowiązał się do wykonania prac dodatkowych nr (...) i nr (...).

(dowód: zeznania powoda J. M. złożone na rozprawie w dniu 4 czerwca 2014 r. czas nagrania 00:55:00 do 01:16:36, zeznania świadka W. W. złożone na rozprawie w dniu 4 czerwca 2014 r. czas nagrania 00:43:53 do 00:54:59)

Prace II etapu można było rozpocząć po zakończeniu etapu I.

(dowód: zeznania powoda J. M. złożone na rozprawie w dniu 4 czerwca 2014 r. czas nagrania 00:55:00 do 01:16:36, zeznania świadka W. W. złożone na rozprawie w dniu 4 czerwca 2014 r. czas nagrania 00:43:53 do 00:54:59)

Pozwany miał środki na zapłatę powodowi wynagrodzenia za wykonane prace.

(dowód: zeznania świadka W. W. złożone na rozprawie w dniu 4 czerwca 2014 r. czas nagrania 00:43:53 do 00:54:59, zeznania dyrektora pozwanego N. P. złożone na rozprawie w dniu 18 czerwca 2014 r. czas nagrania 00:04:53 do 00:37:26)

Dnia 31 lipca 2012 r. pomiędzy Wojewódzkim Szpitalem (...) im. dr A. P. w W., a J. M. została zawarta umowa nr (...), na podstawie której powód przyjął do realizacji wykonanie modernizacji wraz z przebudową niektórych pomieszczeń poziomu I piętra budynku głównego Wojewódzkiego Szpitala (...) im. dr A. P. w W.. Strony umowy ustaliły, że powód wykona prace w okresie od zawarcia umowy do 31 grudnia 2012 r. Aneksem nr (...) do umowy nr (...)oa/2012 ustalono, że powód wykona prace do 30 kwietnia 2013 r. Do obowiązków powoda należało przygotować i złożyć dokumentację powykonawczą oraz zgłosić do odbioru wykonane prace. Pozwany na podstawie zgłoszenia powoda miała wyznaczyć termin odbioru prac nie później niż 3 dni od daty zgłoszenia zakończenia robót. Za roboty powód miał otrzymać wynagrodzenie w kwocie 592.675,38 zł. Strony ustaliły, że wynagrodzenie może ulec zmniejszeniu w przypadku ograniczenia zakresu robót do wykonania. Strony dopuściły możliwość rozliczeń częściowych na podstawie kosztorysu powykonawczego oraz protokołu odbioru robót. Wynagrodzenie powód miał otrzymać w terminie 30 dni od wpływu do pozwanego faktury VAT wystawionej na podstawie protokołu odbioru robót. Zmiana umowy wymagała

formy pisemnej pod rygorem nieważności. W przypadku przekroczenia terminu realizacji robót strony ustaliły karę umowną w wysokości 0,5% wynagrodzenia za każdy dzień opóźnienia.

(dowód: umowa K. 49 do 55, aneks K. 81)

Umowa nr (...) dotyczyła wykonania II etapu robót u pozwanego. Powód nie miał wystarczającej ilości pracowników do wykonania robót. Nie było kierownika budowy. Powód nie wykonał wszystkich robót, które obejmowała umowa. Nie położył posadzki w środkowej części oddziału, nie wykonał prac w gabinetach zabiegowych, socjalnych, nie wykonał instalacji elektrycznej w części dotyczącej sygnalizacji p. poż., nie zamontował centrali.

(dowód: zeznania świadka M. T. złożone na rozprawie w dniu 4 czerwca 2014 r. czas nagrania 00:13:44 do 00:30:48, zeznania świadka F. M. złożone na rozprawie w dniu 4 czerwca 2014 r. czas nagrania 00: 30:49 do 00:43:52)

Pomieszczenia w celu wykonania prac były opróżniane przez pozwanego systematycznie. Pomieszczenia były opróżniane na wniosek powoda. Pozwany decydował o możliwości i terminie przesunięcia chorych. Podczas wykonywania robót w II etapie nie wystąpiły awarie. Powód nie zwracał się do 19 czerwca 2013 r. do udostępnienia pomieszczeń w części, w której nie wykonał prac.

(dowód: zeznania świadka F. M. złożone na rozprawie w dniu 4 czerwca 2014 r. czas nagrania 00: 30:49 do 00:43:52)

Dnia 16 października 2012 r. pomiędzy Wojewódzkim Szpitalem (...) im. dr A. P. w W., a J. M. została zawarta umowa (...), na podstawie której powód zobowiązał się do pomalowania balustrad, podłoga i pomieszczeń punktu cytostatycznego oraz zamontowania narożników, pogrubienia posadzki i wykonania fartuchów wokół umywalk w Wojewódzkim Szpitalu (...) im. dr A. P.. Prace powód zobowiązał się wykonać do 20 grudnia 2012 r. Strony ustaliły wynagrodzenie kosztorysowe. Zmiana umowy wymagała formy pisemnej pod rygorem nieważności.

(dowód: umowa K. 82 do 84)

15 listopada 2012 r. został sporządzony pomiędzy stronami protokół odbioru robót wykonanych przez powoda na podstawie umowy nr (...) z 31 lipca 2012 r. W protokole wskazano, że roboty zostały wykonane dobrze oraz, że roboty uważa się za odebrane, jednakże końcowy odbiór nastąpi po zamontowaniu pionowych odbojnic i wymianie odbojnic poziomych. Protokół ostatecznego odbioru robót został sporządzony 20 grudnia 2012 r.

(dowód: protokoły K. 90 i 91)

Dnia 20 listopada 2012 r. pomiędzy Wojewódzkim Szpitalem (...) im. dr A. P. w W., a J. M. została zawarta umowa (...), na podstawie której powód zobowiązał się do pomalowania pomieszczeń laboratorium oraz Oddziału III Wojewódzkiego Szpitala (...) im. dr A. P. w okresie od 20 listopada 2012 r. do 31 grudnia 2012 r. za wynagrodzenie w kwocie 26.924,96 zł. Zmiana umowy wymagała formy pisemnej pod rygorem nieważności.

(dowód: umowa K. 6 do 8)

Pismem z 3 czerwca 2013 r. powód zgłosił do odbioru roboty budowlane wykonane na podstawie umowy nr (...). Pismo wpłynęło do pozwanego tego samego dnia.

(dowód: pismo K. 56)

Zarządzeniem z 3 czerwca 2013 r. pozwany powołał komisję odbiorczą robót wykonanych przez powoda na podstawie umowy (...). Pozwany wyznaczył rozpoczęcie czynności odbiorczych na dzień 5 czerwca 2013 r. godzinę 10.

(dowód: zarządzenie nr (...) K. 131, zeznania dyrektora pozwanego N. P. złożone na rozprawie w dniu 18 czerwca 2014 r. czas nagrania 00:04:53 do 00:37:26)

Pozwany nie mógł dokonać odbioru prac powoda wykonanych na podstawie umowy nr (...) z uwagi na zastrzeżenia służb p. poż. do drzwi. O zaakceptowanie tych drzwi przez służby p. poż. Zabiegał powód. Ostatecznie drzwi zostały zaakceptowane. 10 czerwca 2013 r. powód przesłał drogą mailową pozwanemu uzgodnione projekty oraz opinię drzwi p. poż. 14 czerwca 2013 r. pozwany zwracał się do powoda o wyznaczenie ostatecznego odbioru na Oddziale II robót wykonanych w II etapie na podstawie umowy (...) wraz z wykonaniem zamknięcia Oddziału na klatki schodowe (drzwi). 17 czerwca 2013 r. powód wskazał, że ostateczny odbiór wyznacza na 19 czerwca 2013 r.

(dowód: korespondencja mailowa K. 132, 133, zeznania dyrektora pozwanego N. P. złożone na rozprawie w dniu 18 czerwca 2014 r. czas nagrania 00:04:53 do 00:37:26)

Powód roboty na podstawie umowy (...) wykonywał w okresie od 31 lipca 2012 r. do 19 czerwca 2013 r. W dniu 19 czerwca 2013 r. roboty wykonane przez powoda na podstawie umowy (...) zostały odebrane. Podczas odbioru robót stwierdzono usterki.

(dowód: protokół K. 11 do 12)

Powód nie wykonywał prac po 19 czerwca 2013 r.

(dowód: zeznania dyrektora pozwanego N. P. złożone na rozprawie w dniu 18 czerwca 2014 r. czas nagrania 00:04:53 do 00:37:26)

Powód wystawił pozwanemu następujące faktury VAT:

nr faktury kwota termin zapłaty zakres robót

13/01/2013 26.924,96 zł 2 marca 2013 r. malowanie Oddziału III Wojewódzkiego

Szpitala (...) im. dr A. P.

23/03/2013 246.500 zł 6 kwietnia 2013 r. za roboty wykonane na podstawie umowy

30a/2012

(...) 107.863,46 zł 26 lipca 2013 r. przebudowa I piętra Wojewódzkiego

Szpitala (...) im. dr A. P.

(dowód: faktury K. 9, 10, 13)

31 lipca 2013 r. pozwany wystawił powodowi notę księgową nr (...) na kwotę 145.205,47 zł stanowiącą karę umowną naliczoną na podstawie § 11 punkt 1 umowy nr (...) z 31 lipca 2012 r. Notę podpisali dyrektor pozwanego i główna księgowa.

(dowód: nota K. 92)

W imieniu pozwanego główna księgowa E. K. złożyła oświadczenie o potrąceniu zobowiązań pozwanego wynikających z faktur VAT nr (...) i części faktury VAT nr (...) do wysokości 95.280 zł z wierzytelnością pozwanego z noty księgowej nr (...) w kwocie 145.205,47 zł. Dyrektor pozwanego udzielił pełnomocnictwa głównej księgowej E. K. do występowania i reprezentowania pozwanego przed organami administracji, NFZ, sądami, do negocjowania umów porozumień, aneksów, podejmowania decyzji w sprawach pracowniczych, indywidualnych i zbiorowych. Oświadczenie o potrąceniu zostało złożone za wiedzą i zgodą dyrektora pozwanego.

(dowód: oświadczenie o potrąceniu K. 18, pełnomocnictwo K. 130, zeznania dyrektora pozwanego N. P. złożone na rozprawie w dniu 18 czerwca 2014 r. czas nagrania 00:04:53 do 00:37:26)

W piśmie z 5 sierpnia 2013 r. pozwany wskazał, że przesyła notę księgową nr (...) oraz kompensatę zawierającą zobowiązania i należności pozwanego. Pismo podpisał dyrektor pozwanego.

(dowód: pismo K. 93)

Powodowi zostało wysłane rozliczenie finansowe przesyłką poleconą nadaną 6 sierpnia 2013 r. Była to jedyna przesyłka polecona wysłana przez pozwanego do powoda w okresie od 31 lipca 2013 r. do 6 sierpnia 2013 r.

(dowód: wyciąg z księgi listów poleconych K.134 do 167)

Powód zwrócił się do pozwanego w szczegółowe wyliczenie kwoty 145.205,47 zł.

(dowód: pismo K. 94)

26 listopada 2013 r. pozwany zapłacił na rzecz powoda kwotę 12.582,95 zł tytułem należności z faktury VAT (...). W treści przelewu pozwany wskazał, że kwota 12.582,95 zł stanowi różnicę pomiędzy kwotą 107.863,46 zł i kompensatą z 31 lipca 2013 r.

(dowód: potwierdzenie przelewu K. 15)

Pozwany był wzywany do dobrowolnej zapłaty należności dochodzonej pozwem.

(dowód: wezwanie K. 14, 16, potwierdzenie odbioru K. 17)

W odpowiedzi na wezwanie do zapłaty pełnomocnik pozwanego poinformował powoda, że pozwany złoży mu oświadczenie o potrąceniu wzajemnych wierzytelności z tytułu kar umownych.

(dowód: pismo i potwierdzenie nadania K. 57)

Pismem z 5 września 2013 r. pełnomocnik pozwanego poinformował powoda, że należności wskazane w wezwaniach do zapłaty zostały potrącenie z należnością pozwanego z noty księgowej nr (...) w kwocie 145.205,47 zł.

(dowód: pismo i potwierdzenie nadania K. 58).

Pismem, które wpłynęło do pozwanego 26 września 2013 r. powód wezwał pozwanego do udostępnienia pomieszczeń celem wykonania robót budowlanych. W piśmie wskazał, że oświadczenie o potrąceniu nie jest skuteczne wobec braku wyliczenia kar umownych.

(dowód: pismo K. 59)

Pozwany nie wyraził zgody na udostępnienie pomieszczeń.

(dowód: zeznania dyrektora pozwanego N. P. złożone na rozprawie w dniu 18 czerwca 2014 r. czas nagrania 00:04:53 do 00:37:26)

W odpowiedzi pozwany wskazał, że kary umowne zostały naliczone w oparciu o § 11 umowy w wysokości 0,5 % wynagrodzenia w wysokości 592.675,38 zł za 49 dni opóźnienia w wykonaniu prac, do 19 czerwca 2013 r. z uwzględnieniem treści aneksu.

(dowód: pismo K. 60, 61)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o zgromadzone dokumenty oraz zeznania słuchanych osób. Sąd dał wiarę zgromadzonym dokumentom co do ich treści. Treść dokumentów nie była kwestionowana przez żadną ze stron.

Sąd nie dał wiary zeznaniom w części której zeznał, że pozwany nie przekazywał mu pomieszczeń w celu wykonania prac w II etapie. Powód nie wykazał, że zwracał się o przekazanie pomieszczeń. Nie wskazywał o które pomieszczenia występował, aby mu przekazać w celu wykonania robót i w jakim terminie. Z dalszych zeznań powoda wynika, że oczekiwał przekazania mu dalszych pomieszczeń w sierpniu 2013 r., a zatem już po ustalonym terminie zakończenia robót. Jedyne pismo powoda dotyczące przekazania pomieszczeń celem kontynuowania prac zostało sporządzone trzy miesiące po terminie odbioru robót wykonanych przez powoda w II etapie na podstawie umowy nr (...).

Powód zeznał, że kolejne pomieszczenia miały zostać mu przekazane w sierpniu 2013 r. W żaden sposób tego nie wykazał. Zeznał, że takie były ustne ustalenia. Sąd nie dał wiary powodowi co do terminu przekazania pomieszczeń. Umowa łącząca strony wymagała do jej zmian formy pisemnej pod rygorem nieważności. Prace wykonywane na podstawie umowy miały zostać zakończone do 30 kwietnia 2013 r. Niewątpliwie przekazanie pomieszczeń w sierpniu 2013 r., a więc po terminie zakończenia prac określonego w umowie wymagało (jako zmiana umowy) formy pisemnej pod rygorem nieważności. Powód nie przedstawił żadnych dokumentów na powyższe okoliczności, a pozwany zaprzeczył jego twierdzeniom.

Sąd także nie dał wiary zeznaniom powoda w części, której zeznał, że pozostałe pomieszczenia miały zostać mu udostępnione w sierpniu 2013 r., ponieważ pozwany nie miał pieniędzy na jego wynagrodzenie. Zeznaniom tym przeczy treść zeznań dwóch dyrektorów pozwanego tj. świadka W. W., która pełniła funkcję dyrektora do 20 lutego 2013 r. oraz N. P. obecnego dyrektora pozwanego. Zresztą, nawet gdyby takie ustalenia miały miejsce, to do swej ważności wymagałyby formy pisemnej.

Sąd nie dał wiary zeznaniom powoda w części, której zeznał, że prace wykonywane w I etapie zakończyły się na koniec lutego 2013 r. Przeczy temu treść protokołu odbioru i etapu prac wykonanego na podstawie umowy nr (...), z którego wynika, że odbiór robót wykonanych przez powoda nastąpił 15 listopada 2012 r. W tym dniu powód zakończył wszystkie prace, które miał zrealizować w I etapie. Powód miał jedynie po 15 listopada 2012 r. zamontować odbojnice pionowe (była to praca dodatkowa) oraz wymienić odbojnice poziome. Powód dokonał montażu i wymiany odbojnic przed 20 grudnia 2012 r., w którym to dniu został sporządzony ostateczny protokół odbioru robót wykonanych w I etapie.

W pozostałej części Sąd dał wiarę zeznaniom słuchanych osób. W części, której Sąd dał wiarę zeznaniom, zeznania te były spójne, logiczne, wzajemnie się uzupełniały oraz znalazły potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym.

Sąd zważył:

Strony łączyła umowa o roboty budowlane. Pozwany nie kwestionował obowiązku zapłaty wynagrodzenia za wykonane przez powoda roboty, nie kwestionował wysokości wynagrodzenia oraz terminów jego wymagalności.

Pozwany zgłosił zarzut potrącenia kwoty naliczonej tytułem kary umownej za opóźnienie terminu zakończenia robót z należnością dochodzoną pozwem.

Zgodnie z art. 483 § 1 k.c. kara umowna może być zastrzeżona w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy.

Zakres odpowiedzialności z tytułu kary umownej pokrywa się w pełni z zakresem ogólnej odpowiedzialności kontraktowej dłużnika zgodnie z art. 471 k.c. Stosownie do treści tego przepisu oraz art. 472 k.c. także zobowiązany do zapłaty kary umownej może bronić się zarzutem, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi on odpowiedzialności. Jednakże art. 472 k.c. nie ma charakteru umowy bezwzględnie obowiązującej. Stosownie bowiem do treści art. 473 § 1 k.c. dłużnik może przyjąć w umowie odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania także z powodu oznaczonych, niezawinionych okoliczności i nie ma przeszkody aby strony umówiły się, żeby odszkodowanie z tego tytułu przybrało wtedy postać kary umownej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17.03.2004 r. IV CKN 300/04, niepubl.). Dopuszczalne

jest zatem ustalenie między stronami, że dłużnik jest zobligowany do świadczenia kary umownej także w sytuacji, w której niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania (niedotrzymanie terminu wykonania umowy) wynika z okoliczności, za które z mocy ustawy nie ponosi odpowiedzialności (zasada ryzyka).

W § 11 punkt. 1 umowy nr (...) strony zastrzegły o sposób wyraźny i jednoznaczny, że na rzecz zamawiającego (pозwanego) zastrzeżona została kara umowna za opóźnienie w realizacji prac określonych w umowie, a nie tylko w przypadku opóźnienia zawinionego (zwłoki).

W takim zaś przypadku powód nie może podnosić zarzutu, że opóźnienie w wykonaniu przedmiotu umowy powstało na skutek okoliczności, za które wykonawca nie ponosi odpowiedzialności, skoro roszczenie o zapłatę kary umownej powstaje w tym przypadku na sam fakt opóźnienia bez względu na przyczynę, co nie oznacza, że okoliczności te nie mogą być brane pod uwagę przy ocenie, czy istnieje podstawa do miarkowania kar umownych.

Tym samym – wobec treści umowy stron – nie miała znaczenia przyczyna niedotrzymania terminu wykonania robót, a w szczególności czy niedotrzymanie terminu wynikało z winy powoda czy też pozwanego. Na marginesie należy jednakże wskazać, że niedotrzymanie terminu wykonania robót wyniknęło z przyczyn leżących po stronie powoda. Żaden z zarzutów powoda dotyczący winy pozwanego w niedotrzymaniu terminu wykonania robót nie potwierdził się. Z zeznań świadków wynikało, że powód nie miał wystarczającej liczby pracowników aby w terminie zrealizować prace. Również twierdzenia powoda, że nie mógł rozpocząć II etapu robót przed zakończeniem etapu I, co jego zdaniem spowodowało opóźnienia w pracach II etapu, nie potwierdziły. Z protokołu odbioru wynika, że I etap zakończył się 15 listopada 2012 r. Powód miał jeszcze wykonać odbojniki, lecz stanowiły one roboty dodatkowe. Strony zawarły aneks do umowy (...), którym przedłużyły termin wykonania robót do 30 kwietnia 2013 r. – o cztery miesiące. Roboty II etapu miały być wykonywane od 31 lipca 2012 r. Biorąc pod uwagę pierwotny termin ich wykonania tj. do dnia 31 grudnia 2012 r. należy wskazać, że miały zostać zrealizowane w ciągu 5 miesięcy. Nawet, gdyby przyjąć, że faktycznie roboty wykonywane w I etapie (do 15 listopada 2012 r.) uniemożliwiły rozpoczęcie II etapu robót, to i tak nie miało znaczenia dla terminu realizacji robót II etapu, ponieważ termin zakończenia robót określonych w umowie (...) został przedłużony o 4 miesiące, a zatem o okres dłuższy niż niemożność wykonania robót z uwagi na prace I etapu (od 31 lipca 2012 r. do 15 listopada 2012 r. – co stanowi 3,5 miesiąca). Dodatkowo należy wskazać, że prace I etapu powód wykonywał na podstawie umowy nr (...) zawartej 31 lipca 2012 r. Powód jednego dnia zawarł dwie umowy o wykonanie robót. Miał zatem świadomość, że terminy rozpoczęcia robót i ich prowadzenia pokrywają się. Również dlatego zarzuty powoda dotyczące braku możliwości jednoczesnego prowadzenia robót I i II etapu okazały się niezasadne. Powód nie wykazał również, że pozwany nie udostępnił mu kolejnych pomieszczeń, co jego zdaniem uniemożliwiło kontynuowanie robót. Powód nie wskazywał, że do dnia sporządzenia protokołu odbioru robót zwracał się do pozwanego o udostępnienie kolejnych pomieszczeń i w jakich dniach. Pozwany powyższemu zaprzeczył. Powód jedynie wykazał, że zwracał się do pozwanego we wrześniu 2013 r. – po terminie, w którym roboty miały zostać wykonane - o udostępnienie kolejnych pomieszczeń. Brak także podstaw do uznania, że roboty dodatkowe wpłynęły na nieterminową realizację robót. Znaczną część robót dodatkowych stanowi prace malarskie, które przy wystarczającej ilości pracowników mogły być wykonywane równolegle. Ponadto na roboty dodatkowe, w trakcie wykonywania prac, powód zawarł dwie odrębne umowy. Powód, jako przedsiębiorca, decydując się na wykonanie dodatkowych prac winien przy wykonywaniu prac z umów (...) uwzględnić ich zakres oraz termin ich realizacji. Również awaria kanalizacji nie miała wpływu na opóźnienie prac powoda. Wystąpiła ona w trakcie wykonywania przez powoda I etapu robót, a termin zakończenia umowy w zakresie prac realizowanych w II etapie został wydłużony aneksem do tej umowy.

Wobec powyższego należało uznać, że pozwany zasadnie obciążył powoda karami umownymi za opóźnienie w realizacji robót.

Pozwany przyjął prawidłową wysokość kwoty, od której naliczył kary umowne. Jako podstawę naliczenia kary umownej pozwany przyjął kwotę 592.675,38 zł, wskazaną w umowie nr (...) jako wysokość należnego powodowi wynagrodzenia. W umowie strony ustaliły, że podstawą naliczenia kary umownej będzie wysokość wynagrodzenia wskazanego w umowie. Wobec powyższego, bez względu na zakres zrealizowanych prac przez powoda, kwota ta

– zgodnie z umową stron - winna stanowić podstawę obliczania kary umownej. Strony ustaliły w umowie termin zakończenia robót. Roboty miały zostać zakończone do 30 kwietnia 2013 r. Pozwany naliczył kary umowne za opóźnienie w zakończeniu prac od dnia 1 maja 2013 r. do dnia 18 czerwca 2013 r. tj. za 49 dni. Przyjęta przez pozwanego ilość dni opóźnienia w terminie zakończenia robót zasługuje na uwzględnienie. Powód zgłosił zakończone roboty do odbioru w dniu 3 czerwca 2013 r., a umowa zobowiązywała pozwanego do ich odbioru w terminie 3 dni od daty zgłoszenia, jednakże pozwany w tym terminie był gotowy do odbioru robót. Potwierdzenie tego stanowi zwołanie przez pozwanego komisji odbiorczej na dzień 5 czerwca 2013 r. Odbiór robót nie mógł nastąpić z powodu zastrzeżeń straży pożarnej co do drzwi zamontowanych przez powoda. To powód czynił starania, aby ostatecznie drzwi zostały zaakceptowane. Pozwany zwracał się do powoda (co potwierdza korespondencja mailowa) o wskazanie terminu, w którym będzie możliwy odbiór robót. Pozwany był zainteresowany, aby odbiór robót został przeprowadzony jak najszybciej z uwagi na problemy związane z przesunięciami pacjentów i funkcjonowaniem szpitala. Odbiór robót nie został dokonany w terminie 3 dni od dnia zgłoszenia ich do odbioru wyłącznie z przyczyn leżących po stronie powoda. To powód wskazał dzień 19 czerwca 2013 r. jako datę odbioru robót. Ponadto z protokołu odbioru robót wynika, że roboty były wykonane w okresie do dnia 19 czerwca 2013 r. Zatem brak podstaw do przyjęcia, że powód pozostawał w opóźnieniu w realizacji robót jedynie do dnia zgłoszenia ich do odbioru. Samo zgłoszenie robót do odbioru, bez możliwości ich odebrania z uwagi na brak akceptacji wykonanych robót oraz brak wymaganej dokumentacji nie upoważnia do przyjęcia, że jedynie do dnia zgłoszenia robót do odbioru wykonawca jest w opóźnieniu w realizacji prac.

Wysokość kar umownych za opóźnienie w terminie zakończenia robót wynosi 145.205,47 zł. Kwota ta została obliczona według wzoru: $592.675,38 \text{ zł} \times 0,5 \% \times 49 \text{ dni}$.

Wbrew twierdzeniom powoda, pozwany wskazał sposób obliczenia kary umownej. Pozwany powołał podstawę naliczenia kary umownej (§ 11 umowy nr (...)), jej wysokość (0,5 %) oraz okres opóźnienia (49 dni), wskazując że termin zakończenia prac został określony w aneksie do umowy, a prace zostały odebrane 19 czerwca 2013 r.

Zasadny natomiast okazał się wniosek powoda o miarkowanie kary umownej.

Zasadą jest związanie stron wysokością kary umownej określoną w umowie. Strony na podstawie art. 484 § 1 k.c. są bezwzględnie związane wysokością kary umownej ustalonej w umowie. Natomiast art. 484 § 2 k.c. dopuszcza ingerencję w treść zobowiązania w sytuacji gdy słuszność wymaga redukcji kary umownej – ze względu na jej rażące wygórowanie lub na wykonanie zobowiązania w znacznej części.

Kara umowna zastrzeżona na rzecz zamawiającego za opóźnienie w realizacji prac była rażąco wygórowana, a zatem spełniona została jedna z przesłanek miarkowania kar umownych określonych w art. 484 § 2 k.c.

Kara umowna została określona w wysokości 0,5 % wynagrodzenia za każdy dzień opóźnienia. Wysokość tak określonej stawki kary umownej sama w sobie nie przesądza o rażącym wygórowaniu kary umownej. Jednakże wynikająca z tej stawki i okresu opóźnienia wysokość kary umownej (kwota 145.205,47) jest rażąco wygórowana.

O rażącym wygórowaniu kary umownej mówić można zarówno wtedy, gdy zachwiana zostanie relacja pomiędzy wysokością wynagrodzenia za wykonanie zobowiązania a wysokością kary umownej zastrzeżonej za opóźnienie w wykonaniu przedmiotu umowy z uwzględnieniem okresu opóźnienia jak i wtedy (co jest zasadniczym kryterium miarkowania kary umownej z uwagi na jej rażące wygórowanie) zachwiany został stosunek wysokości zastrzeżonej kary umownej do wysokości doznanej szkody (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 17.06.1988, IV NC 58/88, niepubl., z 21.06.2001, I CKN 1075/00, z 21.09.2007 r., V CSK 139/07, OSNC-ZD 2008/3/72, uchwała siedmiu sędziów, zasada prawna z 6.11.2003, III CZP 61/03, OSNC 2004/5/69).

W niniejszej sprawie obie powyższe propozycje zostały zachwiane.

W niniejszej sprawie wynagrodzenie powoda wynosi 592.675,38 zł, a kara umowna 145.205,47 zł tj. około 24 % wynagrodzenia. Należy mieć jednakże na uwadze, że powód nie wykonał wszystkich prac na określonych w umowie nr

(...). Faktycznie wynagrodzenie powoda za wykonane prace wyniosło 353.863,46 zł (k. 80). Wysokość kary umownej stanowi 41 % wynagrodzenia przysługującemu powodowi za wykonane roboty.

Opóźnienie wynosiło 49 dni, co stanowi 17 % okresu realizacji przedmiotu umowy (okres umowy od 31 lipca 2012 r. do 30 kwietnia 2013 r.). Opóźnienie w wykonaniu prac wyniknęło z przyczyn leżących po stronie powoda, która to okoliczność wpływa na ocenę czy kara umowna jest rażąco wygórowana.

Rażące wygórowanie kary umownej wynika także z tego, iż pozwany z tytułu opóźnienia w wykonaniu zobowiązania nie poniósł żadnej szkody majątkowej.

Zasadniczym kryterium miarkowania kary umownej z uwagi na jej rażące wygórowanie jest kryterium stosunku wysokości kary umownej do wysokości odszkodowania należnego wierzycielowi. Wprawdzie powstanie roszczenia zapłaty kary umownej nie jest uzależnione od powstania szkody, to jednak brak szkody po stronie wierzyciela jest przesłanką do miarkowania kary umownej zgodnie z art. 483 k.c. i art. 484 § 2 k.c.

Kara umowna jest bowiem surogatem odszkodowania zastrzeżonym w określonej wysokości i nie może prowadzić do nieuzasadnionego wzbogacenia wierzyciela.

Jak wskazano powyżej powód opóźnił się w wykonaniu przedmiotu umowy o 49 dni, przy czym opóźnienie dotyczyło robót mających wpływ na funkcjonowanie szpitala. Niewątpliwie pozwany, wobec przedłużających się prac powoda, ponosił negatywne tego skutki.

Pozwany w toku postępowania nawet nie twierdził, iż z powodu tego opóźnienia poniósł jakąkolwiek szkodę.

W ocenie Sądu kara umowna w takiej sytuacji stanowiąca 24 % wynagrodzenia umownego i 41 % faktycznie przysługującego powodowi wynagrodzenia za wykonane prace prowadzi do nieuzasadnionego wzbogacenia pozwanego i w istocie jest nadmiernym i nieuzasadnionym obniżeniem wynagrodzenia powoda za wykonanie robót.

Należy mieć zatem na uwadze zarówno zachwianą relację pomiędzy wysokością wynagrodzenia a wysokością kary umownej oraz całkowity brak szkody materialnej po stronie pozwanego, które to okoliczności przemawiają za uznaniem, że kara umowna jest rażąco wygórowana.

Istnienie przesłanki miarkowania kary umownej oznacza, że kara umowna zastrzeżona na rzecz pozwanego powinna zostać miarkowana w znacznym zakresie.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd uznał, że kara umowna winna być zmiarkowana do 17 %, co odpowiada okresowi opóźnienia powoda w realizacji robót.

Zarzut potrącenia w części tj. do kwoty 24.684,92 zł - stanowiącej 17 % z kwoty 145.205,47 zł - zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 498 § 1 k.c. dopuszczalność potrącenia jest uzależniona od istnienia określonych przesłanek. Pierwszą z nich jest wzajemność wierzytelności tzn. aby potrącający (pozwany) był jednocześnie dłużnikiem oraz wierzycielem swego wierzyciela. Kolejną przesłanką jest jednorodność świadczeń obu wierzytelności. Zachodzi ona wtedy, gdy przedmiotem świadczeń są np.: pieniądze. Dalszą przesłanką jest wymagalność obu wierzytelności, a ściślej wymagalność wynikających z nich roszczeń. Ostatnią przesłanką jest zaskarżalność obu potrąconych wierzytelności. Powinny one nadawać się do dochodzenia przed Sądem lub innym organem państwowym.

Przesłanki potrącenia zostały spełnione. Pozwany był jednocześnie dłużnikiem oraz wierzycielem powoda. Wierzytelności były jednorodność (pieniądze), były wymagalne oraz mogły być dochodzone przed sądem.

Przepisy kodeksu cywilnego o potrąceniu, określając sposób w jaki następuje potrącenie, nie zastrzegają dla tej czynności prawnej zachowania szczególnej formy. Oznacza to, że oświadczenie o potrąceniu może być złożone w każdy

sposób, który w dostatecznym stopniu ujawnia treść tego oświadczenia (art. 61 k.c.) (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 listopada 1973 r. sygn. II CR 606/73)

Ze strony pozwanego stanowiło dostateczny wyraz woli potrącenia swojej wierzytelności wynikającej z noty księgową nr (...) z wierzytelnością powoda z faktur VAT nr (...) i w części z faktury VAT nr (...) do 95.280 zł, zajęte przez pozwanego stanowisko w dokumencie zatytułowanych oświadczenie o kompensacie z 31 lipca 2013 r. oraz w piśmie z dnia 5 sierpnia 2013 r. (K. 93). Odpis pisma z dnia 5 sierpnia 2013 r. został doręczony powodowi wraz z notą księgową nr (...) oraz oświadczeniem o potrąceniu (K. 18). Oświadczenie o kompensacie podpisała główna księgowa pozwanego umocowana do reprezentowania pozwanego. Ponadto dyrektor pozwanego w piśmie z 5 sierpnia 2013 r. powołał się na złożone oświadczenie i wskazał wierzytelności i zobowiązania pozwanego, które uległy potrąceniu. Również na terminie rozprawy w dniu 18 czerwca 2013 r. w obecności powoda dyrektor pozwanego powołał się na oświadczenie o potrąceniu. Dlatego należy uznać, że oświadczenie o potrąceniu należności pozwanego stanowiącej karę umowną z należnością powoda dochodzoną w niniejszym procesie zostało złożone skutecznie.

Zgodnie z art. 499 k.c. zdanie drugie oświadczenie o potrąceniu ma moc wsteczną od chwili kiedy stało się możliwe. Oznacza to, że zniweczone zostają skutki opóźnienia lub zwłoki stron w wykonaniu zobowiązania w odniesieniu do okresu zamykającego się między chwilą, w której dłużnik zechciał skorzystać z prawa potrącenia, a chwilą kiedy potrącenie stało się możliwe.

Wierzytelność pozwanego wynikająca z noty księgowej nr (...) stała się wymagalna dnia 13 sierpnia 2013 r. Powód otrzymał notę księgową nr (...) oraz pismo pozwanego z 5 sierpnia 2013 r. dnia 12 sierpnia 2013 r. (K. 94). Nota nie określała terminu zapłaty kary umownej, tym samym stała się wymagalna od dnia następnego po jej otrzymaniu przez powoda, który był zobowiązany do jej uregulowania. Z noty księgowej nr (...) skutecznie do potrącenia przysługuje pozwanemu wierzytelność w kwocie 24.684,92 zł. Sąd zaliczył tę kwotę na poczet najdawniej wymagalnej należności powoda (faktura VAT nr (...)) i pomniejszył należność powoda z faktury (...) o kwotę 24.684,92 zł. Pozostałą po dokonaniu potrącenia kwotę 2.240,04 zł zasądzono wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 3 marca 2013 r. (daty wymagalności faktury powoda).

Kwota 1.433,08 zł zasądzona w punkcie 2 wyroku stanowi skapitalizowane ustawowe odsetki od kwoty 24.684,92 zł od dnia 3 marca 2013 r. do 13 sierpnia 2013 r., tj. od dnia wymagalności faktury VAT nr (...) do dnia kiedy potrącenie kwoty 24.684,92 zł stało się możliwe.

Pozostałe kwoty Sąd zasądził zgodnie z żądaniem pozwu, wobec braku kwot skutecznie przedstawionych do potrącenia przez pozwanego.

Należności główne zasądzono w oparciu o art. 647 k.c. W części, której uwzględniono zarzut potrącenia powództwo oddalono.

Rozstrzygnięcie o odsetkach Sąd oparł na treści art. 481 k.c. Odsetki Sąd obliczył według wzoru:

ilość dni opóźnienia x stopa procentowa

Kwota należności głównej x -----

365 dni

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c., przepisów Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 z późn. zm.), które uzależniają kwotę tego wynagrodzenia od wartości przedmiotu sprawy. W przypadku, kiedy wartość ta wynosi powyżej 50.000 zł do 200.000 zł – jak w niniejszej sprawie - wysokość wynagrodzenia wynosi 3.600 zł. (§ 6 punkt 6 ww. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości).

Powód wygrał sprawę w 83 %. Na poniesione przez powoda koszty złożyły się: opłata od pozwu w kwocie 7.261 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł, wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w wysokości 3.600 zł. Łącznie kwota 10.878 zł.

Na poniesione przez pozwanego koszty złożyły się opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł i wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w wysokości 3.600 zł. Łącznie suma kosztów poniesionych przez strony wyniosła 14.495 zł. Powód żądał zapłaty kwoty 145.205,47 zł (suma kwot podanych w pozwie). Wygrał proces co do kwoty 120.520,55 zł. Stanowi to 83 % żądania. Oznacza to, że powinien on ponieść 17 % wszystkich kosztów procesu, natomiast pozwany 83 %. Biorąc pod uwagę ogólną kwotę kosztów postępowania 14.495 zł, powód powinien pokryć z tego część tj. 2.464,15 zł, natomiast pozwany 12.030,85 zł. Ponieważ powód poniósł koszty w wysokości 10.878 zł do zwrotu im przysługuje 8.413,85 zł. Koszty poniesione przez pozwanego 3.617 zł. plus 8.413,85 zł, pozwolą na uzyskanie sumy, która obciąża pozwanego na podstawie stosunkowego podziału kosztów.

Sąd do kwoty, w której powód wygrał proces nie wliczał skapitalizowanych ustawowych odsetek zasądzonych w punkcie 2 wyroku. Kwota skapitalizowanych ustawowych odsetek nie stanowiła wartości przedmiotu sporu, nie była podstawą ustalania wysokości opłaty od pozwu i nie miała wpływu na wysokość wynagrodzenia pełnomocników procesowych.

SSO Katarzyna Żymelka